وەزارەتی تەندروستی

ڕێنمایی ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠١٢
تایبەت بە پێدانی مۆڵەتی کردنەوەی تاقیگەی تایبەت بۆ شیکردنەوەی نەخۆشیەکان

پاڵپشت بە هەردوو ماددەی (٨٨) و(١٠٥)ی یاسای تەندروستی گشتی ژمارە (٨١)ی ساڵی ١٩٨١ هەموارکراو بڕیارماندا بە دەرکردنی ئەم ڕێنماییەی خوارەوە:

ماددەی یەکەم :-

مۆڵەتی کردنەوەی تاقیگە لەلایەن لێژنەی پێدانی مۆڵەتی تاقیگەی تایبەت دەدرێت کەلە وەزارەت پێکهێنراوە.

ماددەی دووەم :-

مۆڵەتی کردنەوەی تاقیگە دەدرێت بە هەڵگر یا دوو لە هەڵگرانی مۆڵـەتی کـارکردن لـە تاقیگـە بەلایەنی کەم لە دوو پسپۆریەکان لە پسپۆریەکانی تاقیگەی کلینیکی کە لە خوارەوە هاتوون یا لە یەکێك لە بەشەکانی. بەڵام لە پارێزگاو شارۆچکەکانی کە لەیەك پسپۆری زیاتر بەردەست نیە ئـەوا دەکرێ مۆڵەتی کردنەوەی تاقیگە بۆ یەك پسپۆری بدرێت.

پسپۆریەکانی تاقیگە ئەمانەن:

١- نەخۆشیەکانی خوێن

٢- نەخۆشیەکانی شانەکان و شێکردنەوەی خانە.

٣- کیمیای کلینیکی

٤- وردەزیندەوەرزانی پزیشکی

٥- بەرگری کلینیکی

٦- یا هەر پسپۆریەکی تر لە پسپۆریە سـەرکیەکانی کـاری تاقیگـە کـە وەزارەت لـە داهـاتوودا پەسەندی دەکات.

ماددەی سێیەم :-

مۆڵەتی پیشەکاری تاقیگە بەگوێرەی ئەم پەیرەوانەی خوارە دەدرێت بە :-

١- هەڵگری بڕوانامەی بۆرد(ئەمریکی ، عربی ، عێراقـی یـا کـوردی) یـا ئەنـدامێتی کۆلیـژی شاهانەی بریتانیای بۆ پاسۆلۆجی هەبێت یا هەر بڕوانامەیەکی پیشەیی هاوتایان بێت و لە دوو بەش لە بەشە سەرەکیەکانی تاقیگە مۆڵەتی پێدەدرێت بـە مـەرجێ کـە بـۆ مـاوەی سـاڵێك پیشەکاری کرداری هەبێت پاش بەدەستهێنانی بڕوانامەکەی.

٢- هەڵگری بڕوانامەی پیشەیی دبلۆمی باڵا لە زانستی نەخۆشیە کلینیکیەکان یا بڕوانامەیەکی هاوتا کە لە دوو بەش زیاتر لە بەشە سەرەکیەکانی تاقیگە مۆڵەتی پێنەدرێت ، بەمەرجێ پیشەکاری کرداری هەبێ بەلایەنی کەم بۆ ماوەی ساڵێکی بەهێزکردن بۆ هەر بەشێك پاش وەدەستهێنانی بڕوانامەی دبلۆم بە گوێرەی پزیشکان و دووساڵی پیشەکاری بەهێزکردن بۆ هەر بەشێك بۆ ئەوانەی تر.

٣- هەڵگرانی بڕوانامەی ئەکادیمی باڵا (دکتۆرا یا ماستەر) یا هاوتایان (بۆ پزیشکان و پزیشکانی ئاژەڵان و دەرمانسازان و دەرچوانی کۆلیجی زانستی بەشی کیمیا و ووردەزیندەوەرزانی) لە یەکێك لە پسپۆریە سەرکەیەکانی تاقیگەی کلینیکی ئەوا لە بەشی پسپۆری خۆی مۆڵەتی پێدەدرێ بەمەرجێ پیشەکاری کرداری هەبێت لە بابەتی پسپۆریەکەی بۆ ماوەی یەك ساڵی بەهێزکردن بۆ هەڵگرانی بڕوانامەی دکتۆرا و دوو ساڵیش بۆ هەڵگرانی بڕوانامەی ماستەر پاش بە دەستهێنانی بروانامەی بالاکەی کاتێك:

أ- لیژنەی هونەری پسپۆر لە وەزارەت پاڵپشتی دەکات کە ئەتروحەی پێشکەش کراو لە لایەن هەڵگری بڕوانامەی دکتۆرا یا ماستەر پەیوندی هەیە بە بەشەکانی تاقیگەی کلینیکی هەریەکە و یان لە بواری پسپۆری خۆی .

ب- لیژنەی هونەری پسپۆر لە وەزارەت پاڵپشتی وەدەستهێنانی شارەزایی زانستی و شارەزایی کرداریان دەکات بۆ هەلسان بە کارەکانی پسپۆریەکانیان بە گوێرەی هەڵسەنگاندنی تیۆری و کردەیی و لە باری سەرنەکەوتنی پێشەکەشکار بۆ وەدەستهێنانی مۆلەت تەنها دوو جار بواری بۆ دەرەخسێندرێ هەر شەش مانگ جارێك بۆ سەرکەتنی لەم هەڵسەنگاندنە.

٤- بۆ دەرچوانی خولەکانی تاقیگە ئەوانەی پیشەکاری کارەکانیان بوینە لەتاقیگاکان وەك خوارەوە:-

أ- دەرچوانی خولەکانی پزیشکانی دێرین لە تاقیگاکان کە ماوەکەی لە یەك ساڵی بەهێزکردن کەمتر نییە و مۆلەتی تەنها لە دوو بەش پێدەدرێت و پاش کاری کرداریانە لە بواری کارەکەیان ماوەی لە یەك ساڵ کەمتر نەبێت بۆ هەر بەشێك پاش خولەکە و پاش هەڵسەنگاندنی تیۆری و کرداری و گەر سەرنەکەوت لە هەلسەنگاندنی تیۆری و کرداری ئەوا پێشکەشکار بۆ بەدەستهێنانی مۆلەت تەنها دوو بواری بۆ دەرەخسێنرێ هەرشەش مانگ جارێك بۆ بڕینی هەلسەنگاندنەکە بەسەرکەوتوویی.

ب- دەرچــوانی خولــەکانی تاقیگــە لــە دەرچــوانی کۆلیــژی زانــستی بەشــەکانی کیمیــا و ووردەزیندەوەرزانی وەزارەت کە ماوەکەی لە یەك ساڵی بەهێزکردن کەمتر نیە وە پاش پیشەکاری کرداری لە تاقیگاکان لە بواری کارەکەیان پاش خولەکە کە ماوەکەی لە دووساڵ کەمتر نــەبێ پاش هەلسەنگاندنی تیۆری و کرداری و لە باری سەرنەکەوتنی پێشکەش کار بۆ بەدەست هێنانی مۆلەت دوو هەڵی تری پێدەدرێت بۆ ئەم هەڵسەنگاندنە هەر شەش مانگ جارێك وە تەنها لە یەك بەش مۆلەتی پێدەدرێت.

٥- وەزیر بۆی هەیە لەسەر پێشنیاری لیژنەی باڵای تاقیگاکان چاو بخشێنێتەوە بە پێدانی مۆلــەتی پیشەکاری تاقیگە لە بەشێك لە بەشەکانی تاقیگا بۆ ئەو پیشەکارانەی کە خولی تاقیگاکانیان تێنەپەراندووە و ئەوانەی کە لیژنەی هونەری تایبەتمەند هەڵدەستێ بە هەڵسەنگاندنی تیۆری و کردارییان ئەمەش بە هەڵبژاردنیان بۆ وەدەستهێنانی مۆلەتی کردەی پیشە بەمەرجێك ماوەی کارکردنیان بۆ پزیشکان و دەرمانسازان لە هەشت ساڵ کەمتر نەبێ و بۆ دەرچوانی کۆلیــژی زانستی بەشی کیمیا و وورده زینەدەوەرزانی دە ساڵ کەمتر نەبێ وە لە باری دەرنەچوونی دوو هەڵی تری پێدەدرێت بۆ دەرچوونی لەم هەلسەنگاندنە.

٦- مــاوەی کــاری پیــشەیی کردەیــی لــە تاقیگــا بــەر لــە بەدەســتهێنانی بڕوانامــەی بــاڵا یا ئەوانەی پیشەکاری کردەی بووینە لە تاقیگاکان بەر لە تێپەراندنی خولی تاقیگاکان ئەژمار دەکرێ بۆ مەبەستی پێــدانی مۆلــەتی کــاتێ لــە نیــوەی مــاوەی داواکــراو بــۆ پیــشەکاریەکە زیاتر نەبێت.

٧- مۆلەتی پیشەکاری تاقیگە نادرێت بە دەرچوانی کۆلیژی پــەروەردە بــە هــەموو بەشــەکانیەوە بەگوێرەی ماددەی (٨٨) لە یاسای تەندروستی گشتی ژمارە ٨٩ ی ساڵی ١٩٨١ هەموارکراو و یاسای ژمارە (١٥) ی ساڵی ٢٠٠٠ یاسای پلەدارکردنە وەزیفییەکانی دەرچــوانی کــۆلیجی زانستەکان (بەشی کیمیا و بایۆلۆجی) لە هەرێمی کوردستان – عێراق .

٨- سەبارەت بە هەڵگرانی بڕوانامەی بالا لەسەر میلاکی وەزارەتی خوێنــدنی بــاڵا و توێژینــەوەی زانستی دەبێت پیشەکاری راستەقینەی هەبووبێ لە تاقیگاکانی سەر بە وەزارەتی تەندروستی بۆ ماوەی ساڵێك پاش بەدەست هێنانی بڕوانامەی دکتــۆرا و دوو ســاڵ ســەبارەت بــە هــەڵگرانی بڕوانامەی ماستەر.

ماددەی چوارەم:-

مۆلەتی خەریك بوون بە کاری تاقیگەیی نادرێت لە بەشــەکانی نەخۆشــیەکانی شــانە و پــشکنینی خانەیی تەنها بە پزیشکان نەبێ کە هەموو ئەو مەرجانەیان تیایە کە لەم رێنماییە هاتووە .

ماددەی پێنجەم:-

مەرجە لەسەر داواکاری مۆڵەتی پیشەکاری تاقیگەیی کەوا :-

١- مۆڵەتی پیشەکاری پیشەیی هەبێت لە سەندیکای تایبەتمەند یا لە وەزارەت بۆ ئەوانەی سەندیکایان نیە.

٢- هەڵگری ڕەگەزنامەی عێراقی بێت.

ماددەی شەشەم:-

ڕێگە نادرێت بە مۆڵەت پێدراو بۆ کردنەوەی تاقیگە کارێکی پیشەیی تر بکات کە بڕوانامە زانکۆییەکەی ڕێگەی پێ دەدات کە بەدەستی هێناوە لە شوێنێکی تر.

ماددەی حەوتەم:-

نابێ تاقیگە بکرێتە تەنها لە سەنتەری پارێزگا یا شارۆچکەکەی کە مۆڵەت پێدراوی بەیانیان کاری تیادا دەکات، گەر مۆڵەت پێدراو خانەنشین کرابوو ئەوا دەبێ مۆڵەت پێدراو لە شوێنی نیشتەجێبوونی هەمیشەیی کار بکات بەپشتگیری لایەنە فەرمیەکان.

ماددەی هەشتەم:-

ڕێگە نادرێت تاقیگە شیکردنەوەی نەخۆشی ئەنجام بدات بەدەر لەو بەشانەی کە مۆڵەتی پێدراوە کە ئەم بەشانە دەبێ لەسەر لافیتەوە چاپکراوەکانی تاقیگە نووسرابێت و لیستێك بەو شیکردنەوانەی ڕێگەی پێدراوە لەگەڵ نرخەکانیان هەڵواسرا بێت لە شوێنیکی بەرچاوی تاقیگەکە.

ماددەی نۆیەم:-

لەکاتی ئامادەنەبوونی خاوەنی مۆڵەت لە تاقیگاکەی دەبێ لایەنی تایبەتمەند لە وەزارەت ئاگاداربکاتەوە بە نووسین وە کاتێ ئارەزووی بەردەوامی نەبوو لەکارکردن لەتاقیگا دەبێ جێگرەوەیەك لە شوێنی خۆی دابنێ لەوانەی مۆڵەتیان هەیە بەهەمان پسپۆری و ڕەزامەندی لایەنی تایبەتمەند لە وەزارەت بەدەست بهێنێ و بە پێچەوانەی ئەوە دەبێ تاقیگاکەی دابخات بە درێژایی ئامادەنەبوونی .

ماددەی دە :-

دەبێ لەشوێنی کارکردن هەموو ئامێر و ماددەکانی تاقیگەی هەبێ کە ئەوەی پێویستن بۆ ئەو بەشانەی پسپۆری تیادا هەیە کە وەزارەت دیاری دەکات بە گوێرەی ماددەی (٨٩) و (١٠٥) لە یاسای تەندروستی گشتی ژمارە (٨٩) ساڵی ١٩٨١ی هەموارکراو .

ماددەی یازدە :-

ئەم رێنماییانە جێبەجێ دەكرێ بەسەر كارمەندانی تاقیگاكانی نەخۆشخانە تایبەتیەكان یا هەر تاقیگایەك كە پشكنینی تاقیگەیی كلینیكی ئەنجام دەدات بەرامبەر بە نرخێك.

ماددەی دوانزە:-

لیژنــەی بــالآی زانــستی تاقیگاكــان لــە وەزارەت هەڵدەســتێ بــە دەستنیــشان كردنــی تاقیگــا دانپیاهێنراوەكان و ئەوانەی شارەزایی زانستی پزیشكیان هەیــە و بــۆ پیــشەكاری پــسپۆڕێتی یــا كردنەوەی خولی راهێنان لەسەر پشكنینە كلینیكیەكانی نەخۆشی.

ماددەی سێزدە:-

لە باری داخستنی تاقیگا بە هۆی گۆرینی ئەو شوێنەی كە وەك تاقیگە دانــراوە یــا بــەهۆی لێــك جیابوونەوەی هاوبەشان، دەبێ معامەلەیەكی نوێ بۆ كردنەوەی مــختبر پێشكەش بكرێت بــۆ ئــەو شوێنەی بەكاردێ وەك تاقیگا یا لەگــەڵ هاوبەشــە نوێیــەكان و دووبــارە ئەنجامــدانی پــشكنینی سەرەتای و لاوەكی پاش تێپەربوونی (٤٥) چل و پێنج رۆژ لەسەر لێك جیابوونەوەی هاوبەشیەكە یا گۆرینی شوێنی پێشوو .

ماددەی چواردە:-

مۆلەتی تاقیگە هەموو دووساڵ جارێك لە مانگەكانی كانونی دووەم و شوبات لە بەشی تاقیگاكان لە وەزارەت نوێ دەكرێتەوە.

ماددەی پازدە:-

لەم بارانەی خوارەوە بۆ وەزیر هەیە بە گوێرەی ئەم رێنماییانە مۆلەتەكان هەڵوەشێنێتەوە :

یەكەم : گەر دەركەوت كەوا مۆلەتەكە دراوە لەسەر بنەمای زانیاری ناتەواو.

دووەم : نەمانی مەرجێك لەو مەرجانەی كە لەرێگەیەوە مۆلەتەكەی پێدراوە.

سێهەم: گەر هەڵگری مۆلەت مەرجی یاسایی تیادا نەما.

ماددەی شازدە: -

خاوەنی تاقیگا بەرپرسیارە لەسەر كارەكان لە تاقیگاكەی دەبێ رەچاوی ئەمانەی خوارە بكات:-

یەكەم: وابەستە بوون بە رەوشتی پیشەكە و لانەدان لە یاسا و پێڕەوەكان.

دووەم: ئەنجام نەدانی ئەو پشكنینانەی كە رێگە نەدراوە بە ئەنجام دانیان.

سێیەم: پەیوەست بوون بە نرخی شیكردنەوە تاقیگەییەكانی لە وەزارەت دانراوە.

چوارەم: تاقیگە نابێ بەكاربهێنرێت تەنها بە ئامانجی تاقیگەیی دەستنیشانكردەی پزیشكی.

ماددەی حەڤدە:-

سەرپێچی کار ئەو سزایانەی بەسەردا دەسەپێنرێ کە لە ماددەکانی (٨٩) و (٩٦)ی یاسای تەندروستی گشتی ژمارە ٨٩ ی ساڵی ١٩٨١ی هەموارکراو دا هاتوون .

ماددەی هەژدە:-

هەموو رێنماییەکانی تایبەت بە تاقیگاکان کە پێشتر دەرچووینە لادەبرێن و ئەم رێنماییەش لە رێکەوتی بڵاوکردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) جێ بەجێ دەکرێ.

د. رێکەوت حمە رشید کریم
وەزیری تەندروستی